

Loutky v nemocnici léčí zkrátka jinak: radostí. Stačí, když s nimi vejdem do pokojů, a nálada se zcela promění. Znuděnost nahradí smích

MARKA MÍKOVÁ: Princezna s punkovou kapelou a loutkami

Do písniček a pohádek často zapojuje loutky. Jako herečka a režisérka s nimi desítky let kouzlí před dětmi, v divadlech a v nemocnicích. Podobně dlouho je zpěvačkou v punkové kapele i spisovatelkou. „Úplně na začátku své kariéry jsem ale pro všechny byla hlavně Růženka,“ říká Marka Míková (61).

Malí pacienti milují loutku anděla. „Je to takový papula,“ popisuje ho principálka. Známa je jako punková hudebnice. Proslavila ji ale role princezny.

Vaše nejslavnější filmová role vás zařadila mezi nejznámější české pohádkové princezny. Proč jste se pak vydala jinam?

I tohle se tak nějak stalo samo. Před zmíněnou pohádkou jsem hrála v Robinsonce (1974, Karel Kachyňa), po ní v Krakonoši a Lyžnicích (1980, Věra Plívová-Šimková) a maličká rolička na mě čekala v Hadím jedu (1981, František Vlášil). Další role nepřišly. I proto s mou filmovou kariérou zůstalo spojené hlavně mé rodné jméno, Horáková. Vzpomínky obvykle oprašuju jednou ročně, kolem Vánoc, kdy dávají Jak se budí princezny. Většinou mi kdosi zavolá, řekne: *Zase jsi v televizi*, já ji zapnu a na kousek se podívám. Je to krásná nostalgie.

DAMU jste absolvovala v roce 1987 v jiném oboru než herectví. Snažila jste se na něj dostat?

Hlásila jsem se opakovaně na herectví, ale nevzali mě. Pak mi Ivan Vyskočil poradil, ať zkusím loutkářskou fakultu, kde mě hned vzali na režii a dramaturgii. Během studií se mi narodily děti a život mi začaly směřovat v mnohém ony. Když jsem končila studia, byly nitky k filmu dávno přetřhané. Zvítězily loutky.

Máte čtyři děti a sedm vnoučat. Scházíte se aspoň občas všichni najednou?

Koncem roku míváme společnou oslavu Vánoc, i narozeninové oslavy pořádáme. U stolu se nás schází tak patnáct... Jako máma jsem za to ráda, ale plně chápu i případné absence. S dětmi se vídám jindy, jinde než při oslavách. Mimo jiné se dvěma syny hrávám po nemocnicích. Matyáš k tomu studuje režii na DAMU a Kryštof se loutkohercem stal jaksi přirozeně.

Mluvíme o loutkách. Kolik jich máte doma?

Strázně moc. Většina je ve zkušebně nebo ve sklepě domu, v němž bydlím. Je jimi přímo napaný. Některé jsou také uloženy v mém bytě, a to v kufrech. Bývají často zasunuté pod mou postelí. Beru si je podle potřeby. Jeden kufr rovná se jedno představení. Loutky ke mně jednoduše patří, jsou mými milovanými pracovními nástroji. Na první setkání s nimi si vzpomínám díky tatínkovu starému divadlu už z dětství. Má ho stále na chalupě. Leží tam, za-

Potkáváme se v pražské motolské nemocnici. Ze dveří areálu vychází dáma s klaunským kloboučkem, oblečená hodně vesele. Právě dopracovala. Celé hodiny strávila tím, že navracela dobrou náladu nemocným dětem. Sama vychovala čtyři. A o tom, že o našem zdraví rozhoduje psychika, nikdy nezapochybovala.

Proslavila vás Růženka v pohádce Jak se budí princezny (1977). Žijete i v punku, jste zpěvačkou v Zuby nehty. Jako loutkoherka chodíte za stonajícími. Máte v sobě víc romantické něhy, rebelie či konejšivosti?

Asi je ve mně od všeho trochu. Trochu princezny, kterou jsem hrála, když mi bylo sedmnáct, ještě za svobodna jako Marie Horáková, a ta role ke mně vlastně tak nějak přišla. Trochu rebelské punkové zpěvačky, kterou jsem se stala o pár let později a která vždycky hrála a skládala písničky podle sebe a ne podle obecného vkusu. No a projekt Loutky v nemocnici je pro mě srdeční záležitostí a tolik mě těší, jak skvěle to funguje a pomáhá.

prášené, až mi je ho líto. Podle mě mají loutky hlavně hrát, rozdávat radost.

Podobně staré kusy mají velkou cenu. Finanční hodnotu v nich nevidíte?

Ani ne. Loutky nechci zpeněžit. Mají žít, hrát, jinak pro mě hodnotu ztrácejí. Pohled na vystavené visící loutky mě spíš rozesmutní. Přijde mi nejlepší i ty nejstarší kusy oprášit, vzít do rukou a zahrát s nimi jiným pro radost.

Vaše jméno Marka zní dost netradičně. Jaké křestní jméno máte v občance?

Marie. Ale Marka si říkám od malička. Neuměla jsem totiž vyslovit správně Maruška, jak mi říkali, vynechávala jsem ze jména -uš.

Jako Marka jste založila před patnácti lety rovněž projekt Loutky v nemocnici. Původní idea byla vaše?

Z mé hlavy není, přiznávám. Vylíhla se v hlavě kamaráda mé maminky, loutkaře Otakara Seiferta. Kdysi emigroval do Německa. Tam ho napadlo, že by loutky mohly v nemocnicích hezky fungovat. Začal vše zkoušet a zrovna já mu pomáhala. Když se projekt rozjel, zeptal se mě: *Proč to nezkusíš doma?*

Tak jste to zkusila.

Pomaličku jsem začala sondovat, zda by to u nás šlo. A vidíte, dneska nás je v projektu pětadvacet.

Míváte více než devět set vystoupení ročně. Což i v takovém počtu není zrovna málo...

Devět set je číslo, které uvádíme, ale ono se vše přesně spočítat moc nedá. V jeden den za-

S loutkami hraje všude, kde se dá. „Musejí žít, jinak je to smutné,“ tvrdí. Je i autorkou oceňovaných knih pro děti. Napsala jich celkem 16, na snímku nahoře Kabát a kabelka (2021) a Pohádky na předpis (2020).

Foto nakladatelství Argo a Albatros

www.loutkynemocnici.cz (2)

hraje představení až nespočítatelně. Třeba dnes jsem v Motole byla od jedenácti do čtyř. S loutkami jsem přecházela z pokoje do pokoje, všude jsem zahrála, zazpívala a za některými dětmi jsem se i vracela. Když to zhruba odhadnu, měli jsme celkem dvacet pět kratších vystoupení: na chirurgii, na dvou neurologiích a na zubním. Přestávku mezi nimi jsme si dali krátkou, na kafe. Musím k tomu ale ještě říct, že to nebyl náš typický pracovní den.

Jak tedy vypadá?

Obvykle začínáme v jednu odpoledne, končí se tak ve čtyři hodiny, v půl páté. Obejdeme ve dvou tři čtyři oddělení, pokoj po pokoji. Někdy hrajeme delší loutkové představení v herně, pro malé pacienty, co mohou za námi přijít sami. Každý z nás má připravené vlastní vystoupení přizpůsobené věku diváků. Zpíváme jim, jindy si s nimi hodně povídáme – o to mají zájem hlavně větší holky a kluci.

Koho máte v kategorii „velcí“?

Zrovna dneska to byli kluci mezi šestnácti a sedmnácti lety z chirurgie. Bylo až dojemné, jak to vyšlo, jak jsme si hezky popovídali. Na začátku totiž moc nadšení neprojevovali. Tvářili se jako děsní frajeři, s výrazy ve tvářích: *Tak se ukaž*. Pak jsem jim zazpívala svou písničku a bylo vyhráno.

Jaká skladba je tak zaujala?

Bílí ptáci. To je krásná píseň Hanky Řepové, která spustila vyprávění, proč oni leží v nemocnici, jak rychle se chtějí vyléčit a co budou dělat, až je pustí, až budou zdraví.

Hrajete pacientům taky na přání?

Jasně, my jsme takový jukebox, navíc s loutkami. Děti po nás jinak chtějí všechno možné. V poslední době mimo jiné písničky od Pokáče, stálíci jsou Kabáti...

Kabáti? Líbí vám rock? Co na podobná přání říká punkerka ve vás?

Já je nehraju. Zazní-li podobná prosba, začnu notovat cokoli, co mě napadne: *Kabáty, kabáty, jsou v šatníku* a tak. Vymyslím si jednoduše narychlo jiný, vlastní text, písničku. Aby bylo mé hudební vystoupení co nejhezčí.

Jako punkerky jsme vystupovaly ve světě, který holkám moc nepřál. Mužští kolegové se na nás zprvu koukali s neskrývaným despektem

Nosím si do nemocnic malé elektrické piáno na baterky. Jsem schopná ho hezky dát do batohu. I když dneska jsem měla v Motole kytaru, protože tu měl původně vystupovat kolega, který na ni hraje.

Pandemie naše životy mění. Mění i nemocnice. Vzala vám práci?

Je to teď lepší, ač pro nás zpočátku vypadalo vše špatně. V roce 2020 se nemocnice uzavřely. Loni byla situace mnohem lepší, naše loutky se mohly vrátit do většiny zařízení, kde hráváme. Samozřejmě jsme opatrní. Dbáme na

to, abychom tam covid nezanesli. Jsme očkování, před tím, než jdeme hrát, se testujeme. Snažíme se o maximální zodpovědnost vůči nemocným. Používáme dezinfekci, roušky...

Vy zpíváte v rouškách?

No jasně. Na odděleních roušky nesundáváme. A když byly nemocnice zavřené, vystupovali jsme před jejich areály. Což bylo nádherné. Vzali jsme si velké loutky, hráli klaunské představení. Blbli jsme na chůdách, muzicírovali hodně hlasitě, třeba na harmoniku. A jen jsme šťastně sledovali, jak se děti nalepily zevnitř na okna. Zvenčí jsme viděli jejich nosánky rozplácené na sklech, které vypovídaly o tom, že jsme je zaujali. Poté, co jsme dohráli, se na nich objevily vzkazy: *Děkujeme, ahoj...*

Což je určitě hezké. Jenže vy také slyšíte smutné věci. Neubíjí vás to občas?

Jsem uvyklá příběhy malých pacientů spíš neřešit. Vím toho o nich ostatně velmi málo, podobně málo vím o jejich diagnózách. Ani nevyzvíám. Tohle máme i ve svém etickém kodexu. Loutky v nemocnici léčí zkrátka jinak: radostí. Stačí, když s nimi vejdem do pokojů, a nálada se zcela promění. Znuděnost nahradí smích. Jsem přesvědčená, že dokáže léčit či alespoň v léčbě hodně napomoci. Z nemocnic pak domů odcházím spokojená. Příběhy, které tam – třeba omylem – vyslechnu, mě dávno nebolí.

Ani ty, s nimiž se potkáte na dětské psychiatrii?

Ani ty, ač tam s loutkami vyrážíme pravidelně. Každý měsíc jsme zrovna tady, v Motole.

Ježdíme i mimo Prahu: do Loun, Opařan, Kroměříže, Nové Bíteše... Hraní pro tyhle malé pacienty je v něčem úplně jiné. Je to větší výzva. Já ji přijímám ráda, i přesto, že vím: tady mohu snadno vyhořet, děti možná nebudou chtít vidět vůbec nic. Mohou být pod léky, ztlumené. Mají za sebou hodně těžké věci. Většinou je ale strhneme. Pravděpodobně proto, že s nimi nic konkrétně neřešíme. Naše loutky jim nabízejí „jen“ silné příběhy, písničky.

Ani to, že část pacientů vidáváte na podobných odděleních roky, vás netrápí?

Nebudeme si lhát, i tohle je život. Některé děti jsou zkrátka nemocné, léčí se dlouhodobě, nemusejí být zrovna na psychiatrii. Podobné osudy potkáváte na onkologiích, na chirurgiích či na zubním...

Za projekt Loutky v nemocnici manažersky odpočíváte. Co vedle hraní hlavně děláte?

Co je potřeba. Většinou dávám dohromady plány, podle nichž hrajeme. Loutkoherci, hudebníci, herci mi dají vědět své možnosti, kam mohou přijet, já následně sestavím rozpisy kdo, kdy, kam přesně vyrazí. Jsem taková matka pluku, i když mi tak nikdo neříká. Vysloužila jsem si jinou přezdívku: principálka.

Vedle ní jste uznávanou hudebnicí. Patří k vám loutky ve dne a punk v noci? Jak často vůbec koncertujete?

V létě jsme hráli venku hodně, klidně šest koncertů měsíčně. Vydali jsme novou desku, snažili jsme se být viděni. Jakmile se ochladilo, omezili jsme to. Pandemie podobným akcím zrovna nepřeje. Noci míváme hudebně klidné. (*smích*)

Přiznám se, že jsem vás v devadesátých letech hodně poslouchala. Řekněte mi, proč Zuby nehty nezpívají o lásce?

Jednu písničku o ní máme. Jmenuje se Blbá píseň o lásce... Náš repertoár ale spíš vždycky vycházel z toho, že jsme se nechtěly podbízet publiku. Byly jsme samé ženy a zpívání o lásce bylo takové naše tabu. Až postupně se začala v textech, pravda skrytě, objevovat.

Kapela vznikla v roce 1987, navázala na vaši předešlou punkovou kariéru. Kde se vzal název Zuby nehty?

Vymyslel ho můj bývalý manžel. Reagoval tak na to, že jsme se s Pavlou Slabou rozhodly držet podobné muziky, i když se nám rozpadla předešlá kapela Dybbuk. Navíc jsme vystupovaly ve světě, který holkám moc nepřál. Mužští kolegové se na nás zprvu koukali s neskrývaným despektem. Nechápalí, proč se jim do toho pleteme.

Nesmíme vynechat ani to, že jste úspěšná divadelní režisérka. Můžete vzít nějaké představení z kamenné loutkoherecké scény a zahrát ho v nemocnicích?

Záleží na tom, o jaké představení jde. U některých to lze, počítáme s tím. Máme je kvůli tomu poskládaná v kufrech tak, aby se s nimi

Foto Romek Hanzlik

Ráda se ujme i režie. Její představení Cesta do Vánoc mělo premiéru koncem loňského roku.

S kapelou Zuby nehty. Koncertování však poslední roky bohužel moc nepřejí. „Noci míváme hudebně klidné,“ směje se.

přejíždět dalo. Hraní v divadle je jiné než v nemocnicích. Musíte tam mluvit hlasitěji, používat víc loutek, víc nástrojů, víc světla... Je to celé hlučnější. V nemocnicích hrajete víc nablízko, kontaktněji, komorněji. Zároveň musíte přemýšlet, zda použít určité klasické motivy příběhů, pohádek: například smrt je v nich často, ovšem do nemocnic se moc nehodí.

Jsem taková matka pluku, i když mi tak nikdo neříká. Vysloužila jsem si jinou přezdívku: principálka

Ještě jste neprobraly vaše psaní. Jednu dobu jste se dokonce považovala především za spisovatelku. Jak jste na tom teď?

Nyní, v lednu, bych vám asi řekla, že jsem loutkoherečka, principálka. V dubnu bych se označila za režisérku, čeká mě představení v Těšíně. Dvacet tisíc mil pod mořem, což je skutečný autorský oříšek. Mořím se s ním pěkně dlouho. No a loni, kdy jsem dopsala dvě knihy, byl covid a já něco dělat musela, jsem tedy byla spisovatelka. Můj život se pohybuje ve fázích. Složenky mi platí příjmy z několika zaměstnání.

První kniha vám vyšla v roce 2002. V Baobabu, Roches a Bžunda. Loni to byl Kabát a kabelka. Píšete jen pro děti?

Většinou ano, ale pro ty větší. Nebo lépe řečeno pro mladší dospělé, případně dospělé. Vymyslím si zkrátka příběhy pro čtenáře, kteří chtějí prožít kus mého fantazijního světa. A vlastně nejen mého. Jednu knihu jsem věnovala strýci, slavnému ilustrátorovi, malří Štěpánovi Zavřelovi. Kdysi emigroval do Itálie, kde se proslavil. Žil v obci Rugolo, kam jsem za ním jezdila. Viděli jsme se po sametové revoluci hned několikrát. Vždycky jsem věděla, že se k němu chci přihlásit. Trvalo mi to. Knihu Dům v Rugolu jsem vydala až po jeho smrti.

K vašim velkým láskám patří vedle loutek, hudby, knih i sekvoje. Ty vám taky do cesty přivedl osud?

V leccems ano. Do Spojených států se vracívám v posledních letech. A při jedné cestě jsem se dostala až do sekvojového háje. To je vám až neskutečná nádhra! Jdete lessem obíhají stromů. Koukáte do jejich korun a víte, že ani jeden z nich v několika lidech neobejmeme. Tohle vás prostě bere... Uvědomíte si, jak dlouho rostou, kolik toho za tu dobu prožilo lidstvo. Těm sekvojím je to zcela jedno. Bez ohledu na naše štěstí a neštěstí tloustly, tloustnou, prostě byly a jsou. Podobně úvahy skvěle rozjedou vaši fantazii.

Napíšete něco z ní do své knihy?

Já ji už dokonce píšu. Musím si ale najít čas ji dokončit.

LENKA HLOUŠKOVÁ